

Molnár Ráhel Anna

Hogyan lehetne eltűnni?

A hasztalanságról és a vágyakozásról

Az elmúlt néhány évben több olyan, a művészeti intézményrendszer periferiáin működő művészeti helyszín, alternatív tér jelent meg, amely globális és virtuális, decentralizált hálózatokon keresztül teremt kiállítási platformot nem csak a digitális művészettel foglalkozó alkotóknak. A görögországi Hyperlink Athens, a Plague.pro Oroszországból, az olasz MRZB, az Egyesült Államok sivatagi tájainak kiállításával dolgozó Final Hot Desert vagy a projektalapú Rhizome Parking Garage, az Underground Flower síkátorokban, illetve vietnami üzletekben berendezett műtárgyai; a pandémiás időszakban

született Solo Show vagy az Essenza Club egy ilyen hálózat megalkotói és egyben szereplői, linkeken, weboldalakon és az Instagramon keresztül. A különböző országokból, különböző kontextusokból származó alkotókat pedig egy, a „különböző magányosságok találkozópontjain” kialakuló, „platformspecifikus mikroesztétika”¹ köti össze, amely nem fél a kortárs szubjektum depressziójától, izolációjától és rémálmaitól. Mindez a kritikai-művészeti írásban szűz és idegen terület – nemzetközileg, de Magyarországon is érintetlen –, és talán fogyatékos vállalkozásnak tűnhet egy alapvetően az online térre tervezett

BOLLA Szilvia és
BORSOS Lőrinc:
*Nightservice, beneath
the beach, seamless
paving stones*
Fotó: Rhizome Parking
Garage
HUNGART © 2021
↓

jelenségről nyomtatásban írni. De nem annyira a virtuálisan megjelenő művek elemzése ez, mintsem merengés az eltűnés utópikus vágyáról. Kísérlet annak megértésére, hogy miért (lenne) olyan jó a láthatatlanság – és főképp, hogy milyen módszertani irányból juthatnánk el hozzá.

A Rhizome Parking Garage webes kiállításként, részben kuratori-művészeti együttműködésekben keresztül működik. Az első kiállítás, amelynek címe *Beneath the beach, seamless paving stones* (Sima utca kövek a part alatt), az utca köveket felbontó ellenállást helyezi át absztrakttá, társadalmi-gazdasági térbe, „az uralkodó struktúrák lebontásával pedig láthatóvá válhatnak azok az elemek”,² amelyek dekonstrukciójával és újfajta felhasználásával egy szebb jövő képe is a horizontra kerülhet. Ez nagyjából azt jelenti, hogy az RPG egy beteljesült kapitalista disztópia alkotóelemeiből dolgozik, hiszen „az utópia a lábunk előtt hever, a már adott állapotból formálható”. És nemcsak az RPG, de az Underground Flowerrel közösen az első globális lezárásokkal induló Solo Show is, amely eleinte világszerte élő alkotók otthon berendezett munkáiból kezdett online kiállításokat szervezni, és ma is fut, főleg narratív, költői kuratori koncepciókkal és csoportos online kiállításokkal. A Solo Show „összetett, érzéki vizuális szvenedélyeket, kritikus-költői rezonanciákat” kapcsolt össze, semmint a professzionalitás látszatára támaszkodó gazdasági potenciált. Mindez egyébként meghatározza az összes többi fent sorolt projektet, és egy még mindig marginális, de saját intézményekbe és hálózatokba szerveződő fiatal, kortárs képzőművészeti esztétikát is. A lábunk előtt heverő utópia itt nem más, mint az internet rizomatikusan szétterjedő, egyszerre végtelenül távoli és millió magányt összesűrítő, követhetetlen hálózata, amely „egyszerre mindenhol jelen van, mégis sehhol sem”.³ Mint maga az RPG, mint minden művész és szervező, aki a valóságban sosem találkozott, és végül mint mi magunk, amikor képeket nézünk.

S mint ahogy minden beteljesülő utópia disztópiába fordul, ezek a projektek is olyan kövekből építkeznek, mint az elidegenedés és a posztumán kapcsolatok, a technokapitalista megfigyelés és megfigyeltség, az algoritmusok vezérelte képgazdaság és hiperproduktivitás kényszere, vagy az identitás különböző virtuális, duplikált szimulációi. A *Beneath the beach, seamless paving stones* egy dokumentációs sorozat, amelynek központi tere, a mélygarázs, az RPG számára szimulációként, ön-maga végtelen, természetében mélyen kapitalista másolatként jelenik meg. Tökéletes nem-hely, ahol a világszerte (főleg Észak-Amerikában, Ázsiában és Európában) installált művek – illetve azok fotódokumentációi – rizomatikus hálózatot alkotva ütnek rést a globalizáció sematizmusán, és kapcsolódnak horizontális hálózatba. De nagyjából mindegy, hogy mélygarázs (RPG) vagy hálósoba (Solo Show), elhagyott gyár és botanikus kert (Hyperlink Athens) vagy sivatag (Final Hot Desert) a különböző kiállítások tere, a fizikai térben felépített művek térbelisége (mélysége) kisimul, amint a tulajdonképpeni mű létrejön. Vagyis a fotódokumentáció lezáratlan nyúlvány, többfejű és többfarkú uroborosz. Nem egészen *mű* a kortárs művészet terjesztésének gazdasági értelmében, a képgazdaság digitális kontextusában viszont nagyon is az. S míg az utópia növekedéséhez szükség lenne a jövő elképzelésére, az internetes kép nemcsak a teret, de az időt is megszünteti – a fotó itt a múltba vezet, keserédes nosztalgiával egy olyan *sose volt, sose lesz* pillanat felé, amelyben a mű, amit nézek, ténylegesen megtapasztalható. Látni akarom, az akarás pillanatában pedig a kép önmagába zuhanva

MRZB (Andrea PARENTI, Désirée NAKOUZI DE MONTE, Filippo TOCCHI, Pietro CORTONA):
Pssia, 2020
Fotó: MRZB
HUNGART © 2021
←

Claudia DYBOSKI:
Beneath the beach, seamless paving stones
Fotó: Rhizome Parking Garage
HUNGART © 2021
↓

↑
Kai (Kari) ALTMANN:
~TTOA: Native
Arrangement II, 2020
Fotó: Final Hot Desert
HUNGART © 2021

múltbéli kísértékként jelenik meg egy olyan világból, ami volt, de nem történt meg, amit látok, de nem érek el. A csábítás az egyetlen tényleges tette egy minden lépéssel (kattintással) újratermelt, végtelenbe tartó vágyakozás.

De minthogy vállaltan korunk disztópiájára építenek, a szociális média fekete mágijája alól a digitális gerilla-kiállítási platformok sem képesek kitérni (hogyan is lennének?). Hiába léteznek önálló, virtuális dimenzióként a saját kóddal futó webes kiállítótérek, virtuális közösségeik és közönségük az Instagram követőinek végtelen linkjein keresztül formálódik, ahol az identitás egy képernyőt érintő ujjbegy és az adatképre szegeződő tekintet metszetében oldódik fel. A másokban, illetve a másik követésében válik láthatatlanná. Sophie Calle⁴ és Baudrillard számára a követő és a követett viszonya a csábítás sűrített tere. Egy olyan vágyakozás, amely lehetővé teszi, hogy az én a másik nyomaiban puhán lépkedve oldódjon fel. S miután nem marad belőle egyéb, mint pusztán tükörreflex – amely csak a *másokban* kap levegőt –, a csábítás tárgya közel sem a követett elérése, sőt. Nincs és nem is lehet közöttük semmilyen reális kapcsolat vagy kommunikáció, „a titok megtörését megkockáztatni sem lehet, hisz ezzel a történet banalitásba fulladna”.⁵ A követőt saját hiányá-

nak megtapasztalása motiválja, önnön megszűnésének vágya. Mintha Orfeusz Euridiké nyomában saját magáért menne a pokolba, örökké, egy végtelen hurokban. Negyven évvel azután, hogy Sophie Calle Londonból Olaszországig követett és fotózott egy ismeretlen férfit, a technokapitalizmus környezete, a termelés extázisának pörgetőszerei annyira kibírhatatlanná teszik a cselekvést, hogy utópikusnak inkább a „megvalósult hasztalanság”, a tétlenségben való teljes feloldódás tűnik, mintsem bármiféle akció vagy jövőkép. Csakhogy ez a virtuális térben már megtörtént. És újra megtörténik. És újra. És újra. Az RPG, a Solo Show és az összes többi virtuális galériaplatform az intimitás rituáléival kísérletezik, a művek „végzete az, hogy képekként létezzenek”⁶ – végül pedig nem lázadásukon, hanem épp túlzott azonosságukon keresztül ütnek lyukat a jelenlét és a termelés disztópikus kultúráján. Egyetlen művet sem tudok felidézni, egyetlen kiállítást sem tudok végignézni, és ha meg is nézem, ahogy tekintetem a képet éri (a szimuláció szimulációját), a mű, az online tér, a hálózat és a lázadás, minden utópia Euridiké testében süllyed vissza az alvilág mélyére, én pedig tovább nézek, Orfeusként, saját nyomomat követve.

1 A Solo Show Giulia Carpentieri *SOGGOTH* című interjújában. Basic Instinct, 2020.

2 Gold und Liebe XIII. – Az utópia a megvalósult hasztalanság. *Artemagazin Online*, 2021.

3 Gold und Liebe XIII. – Az utópia a megvalósult hasztalanság, *Artemagazin Online*, 2021.

4 Sophie Calle: *Suite vénitienne*, 1980.

5 Jean Baudrillard: *Please Follow Me*, Bay Press, 1988.

6 A Solo Show Giulia Carpentieri *SOGGOTH* c. interjújában, Basic Instinct, 2020.